

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

(9-5-2021)

A1.α.

1. Λάθος («τῶν νεωτέρων πάντας αὐτούς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας»).
2. Σωστό («ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατειλεγμένος ἵππεύειν»).
3. Σωστό («ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ ἐξαλειψαί με ἐκ τοῦ καταλόγου»).

A1.β.

1. για τις ίδιες τις κατηγορίες.
2. χωρίς να υποβληθούν σε δοκιμασία.

B1. Η παράγραφος 9 λειτουργεί μεταβατικά, αφού συνδέει το πρώτο μέρος της διήγησης, όπου ο Μαντίθεος αντέκρουσε συγκεκριμένες κατηγορίες, με το δεύτερο μέρος όπου, σύμφωνα με τη δοκιμασία, θα αναφερθεί στη δημόσια και ιδιωτική ζωή του. Θα λέγαμε ότι κατά κάποιο τρόπο λειτουργεί ως προοίμιο του δεύτερου μέρους της διήγησης-απόδειξης ή ως δεύτερη πρόθεση του λόγου.

Η παράγραφος 9 δομείται πάνω στην αντίθεση «ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι - ἐν ταῖς δοκιμασίαις»: Στις άλλες δίκες ο κατηγορούμενος ὀφείλε να απολογηθεί για τις συγκεκριμένες κατηγορίες εναντίον του, ενώ στη δοκιμασία, που γινόταν για την ανάληψη δημόσιου αξιώματος και που αφορά την υπόθεση του Μαντιθέου, ήταν αναγκαίο να απολογηθεί για ὄλη τη ζωή του, δημόσια και ιδιωτική.

Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία της δοκιμασίας είχε την εξής μορφή: Στην αρχή υποβάλλονταν ορισμένες καθιερωμένες ερωτήσεις, που στόχο είχαν να εξακριβωθεί η καταγωγή του δοκιμαζομένου και να διαπιστωθεί αν ήταν Αθηναῖος πολίτης (συγκεκριμένα αφορούσαν τα ονόματα του πατέρα, της μητέρας, των δύο παππούδων, καθώς και τους δήμους από τους οποίους κατάγονταν). Στη συνέχεια, ἔπρεπε να διαπιστωθεί αν σεβόταν τους γονεῖς του και ἀπέδιδε τις πρέπουσες τιμές στους τάφους τους· επίσης, αν είχε εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, πλήρωνε τακτικά τους φόρους και λάτρευε τους θεούς της πόλης. Οι δηλώσεις του εξεταζομένου σχετικά με τα ερωτήματα αυτά ἔπρεπε να επιβεβαιώνονται από μάρτυρες. Τέλος, ὅποιος ἤθελε μπορούσε να απευθύνει κατά του εξεταζομένου κατηγορία, την οποία μπορούσε εκείνος να αντικρούσει με επιχειρήματα. Μετά απ' αυτό η Βουλή ή οι δικαστές αποφάσιζαν για την αποδοχή ή την απόρριψή του. Η δοκιμασία δεν ήταν πάντοτε μια συνοπτική και τυπική διαδικασία, αλλά μπορούσε να είναι

περισσότερο λεπτομερής και χρονοβόρα, γιατί μπορούσε να περιλάβει ένα ευρύτερο και εξονυχιστικότερο έλεγχο της προσωπικότητας του δοκιμαζομένου, με σκοπό να διαπιστωθεί αν ήταν άξιος του λειτουργήματος στο οποίο είχε αναδειχθεί.

Ο Μαντίθεος τονίζει τον θεσμό της δοκιμασίας, για να δείξει τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη του σε αυτόν και στη δίκαιη και αξιοκρατική κρίση των βουλευτών και να εκφράσει την πεποίθησή του ότι με την αφήγηση του βίου του θα πείσει τους βουλευτές για την καταλληλότητα και την ικανότητά του να διατελέσει βουλευτής.

B2. Στην παράγραφο 11 ο Μαντίθεος επικαλείται ένα επιχείρημα προερχόμενο από τη σύγχρονη του κοινωνική ζωή: Όσοι ακόλαστοι και διεφθαρμένοι νέοι συχνάζουν σε τόπους διαφθοράς, όπως τα καπηλεία και τα κυβευτήρια, τον εχθρεύονται και τον ζηλεύουν για τον ενάρετο και συνετό βίο του και διαδίδουν εις βάρος του ψευδολογίες. Η λογοποία και ψευδολογία, έννοιες συνώνυμες, χαρακτηρίζαν τους ανθρώπους που σύχναζαν στους προαναφερθέντες τόπους διαφθοράς και σκοπό είχαν τη διαβολή έντιμων πολιτών. Είναι, όμως, προφανές ότι, αν ζούσε και ο Μαντίθεος με τον ίδιο ανήθικο τρόπο και ήταν όμοιός τους, δεν θα τον κατηγορούσαν.

Το επιχείρημα στηρίζεται σε πραγματικές κοινωνικές συνήθειες της εποχής και καταλήγει σε υπόθεση. Είναι ψυχολογικό και εύστοχο, αλλά και ηθικό. Στηρίζεται στην παλαιά παροιμία «ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει», δηλαδή ο όμοιος τον όμοιο πάντα γυρεύει (Πλάτωνος Συμπόσιο 195b). Η ανωτερότητα, όμως, του Μαντιθέου κινεί τον φθόνο των αντιπάλων του και αυτός προκαλεί την εις βάρος του διαβολή. Στοχεύει στη μείωση του ήθους των κατηγορών και στον κλονισμό της αξιοπιστίας τους, ενώ ταυτόχρονα εξαίρει το δικό του ήθος. Είναι αρκετό για να επηρεάσει τους βουλευτές, αφού το ήθος αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάληψη δημόσιου αξιώματος.

Ο Μαντίθεος από τον μετρημένο τρόπο που ζούσε δημόσια και σε αντίθεση με τους ακόλαστους συνομηλίκους του φαίνεται ενάρετος, ηθικός, εγκρατής, κόσμιος, σώφρωνας και με ηθικές αντιστάσεις. Διαθέτει «ἐπιείκεια», δηλαδή κοσμιότητα, μετριοπάθεια και σωφροσύνη, άρα είναι κατάλληλος για την ανάληψη δημόσιου αξιώματος. Επίσης, παρουσιάζεται ως θύμα της κακοήθειας των νέων που σύχναζαν σε τόπους ασωτίας, οι οποίοι από μίσος για την ευπρέπειά του τον συκοφαντούν με ψευδείς

κατηγορίες. («πλείστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους»)

B3. 1Γ, 2Α, 3Γ, 4Β, 5Γ.

B4.α. 1β, 2ε, 3στ, 4γ, 5α, 6ζ.

B4.β. τὰ ἴδια : οι ιδιωτικές υποθέσεις

Η συζήτηση μαζί του έχει καταντήσει μονότονη και κουραστική, καθώς αναμασά τα ἴδια συνέχεια.

ἄδειαν: ασφάλεια

Ήταν επιβεβλημένη για την αποκατάσταση της υγείας μου μια πολυήμερη αναρρωτική ἄδεια.

B5. Ο Μαντίθεος, όπως προκύπτει από την παράγραφο 13, εκπλήρωνε με ζήλο και αυταπάρηση τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, όπως έκανε και στη μάχη στην Αλίαρτο. Εκεί, αν και είχε καταταγεί στους ιππείς από τον φύλαρχό του και ενώ πολλοί αδοκίμαστοι στρατιώτες παράνομα εντάσσονταν στο σώμα των ιππέων («ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμάστων παρὰ τὸν νόμον»), γιατί ήταν πιο ασφαλές («τοῖς μὲν ἵππεύουσιν ἀσφάλειαν εἶναι»), ο ίδιος παρουσιάστηκε στον φύλαρχό του Ορθόβουλο και του ζήτησε να τον μετατάξει στο πεζικό, αν και γνώριζε ότι έτσι θα κινδύνευε περισσότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ιππείς των Αθηναίων και Βοιωτῶν θα είχαν ευκολότερο ἔργο, διότι και πολλοί και ικανοί ήταν, ενώ το ιππικό των Λακεδαιμονίων δεν ήταν αξιόμαχο. Αντίθετα, οι οπλίτες θα αντιμετώπιζαν σοβαρούς κινδύνους λόγω της ισχύος του εχθρικού πεζικού.

Ο Μαντίθεος με την αναφορά του στη στρατιωτική δράση και μέσα από μια σειρά από αντιθέσεις δείχνει τη φιλοπατρία του, τη γενναιότητά του και την αυτοθυσία για την πατρίδα, αφού δε διστάζει να ριψοκινδυνεύσει γι' αυτήν ζητώντας τη μετάταξή του στο πεζικό. Μάλιστα τα κίνητρά του είναι ηθικά, αφού οι ενέργειές του προκαλούνται από το φιλότημο, τον ανθρωπισμό, την ντροπή προς τους συμπολεμιστές του, που κινδύνευαν («ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι»). Η αντίθεση ενεργειῶν και κινήτρων του Μαντιθέου και των άλλων αποτελεί ισχυρότατο επιχείρημα για την άψογη συμπεριφορά του προς την πόλη.

Αντίθετα, στο παράλληλο κείμενο το ήθος του Δικαιογένη δεν παραπέμπει στην αυταπάρηση του Μαντιθέου. Ο Δικαιογένης δεν έχει διαθέσει ούτε προσωπικό μόχθο ούτε χρήματα για την πόλη του («επειδή έχεις προσφέρει πολλές υπηρεσίες στην πόλη και με δαπάνες πολλών χρημάτων την έκανες για χάρη τους πιο μεγαλόπρεπης») ούτε, όταν διετέλεσε τριήραρχος προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες υπέρ της πατρίδας («Η μήπως επειδή, όταν ήσουν τριήραρχος, προκάλεσες πολλές συμφορές στους εχθρούς και έχεις ωφελήσει πολύ την πατρίδα»). Δεν επέδειξε θάρρος στις στρατιωτικές επιχειρήσεις, αφού δεν έλαβε καν μέρος σε αυτές («εσύ όμως, Δικαιογένη, αν και είσαι πολίτης, δεν έχεις πάρει μέρος στην εκστρατεία»), και μάλιστα, ενώ «οι Ολύνθιοι και οι νησιώτες» δε δίστασαν να θυσιαστούν στον πόλεμο. Κατά τον ρήτορα, ο μόνος λόγος να του αποδοθεί κάποια τιμή είναι η καταγωγή του από πολύ ένδοξους προγόνους («Ίσως εξαιτίας των προγόνων σου, μια και σκότωσαν τον τύραννο»), τους οποίους όμως επισκιάζει η δική του ανανδρία.

Εν κατακλείδι, τα δύο κείμενα προβάλλουν δύο διαμετρικά αντίθετες προσωπικότητες, υποκινούμενες από εντελώς διαφορετικά κίνητρα στον τρόπο δράσης τους στη δημόσια και στρατιωτική ζωή.

Γ1. Επειδή, λοιπόν, έκανα μνεία για στεφάνια και δωρεές, σας προειδοποιώ, Αθηναίοι, όσο ακόμη το θυμάμαι, εάν δεν περιορίσετε στο ελάχιστο τις γενναϊδώρες αυτές τιμητικές διακρίσεις και τις απονομές στεφάνων, που δίνονται στην τύχη, ούτε οι τιμώμενοι θα σας το αναγνωρίζουν (ή θα σας χρωστούν ευγνωμοσύνη) ούτε η κατάσταση της πόλης θα διορθωθεί. Γιατί αφενός τους κακοήθεις δε θα κάνετε ποτέ καλύτερους, ενώ τους ενάρητους θα τους ρίξετε στην έσχατη απογοήτευση.

Γ2. Ο ρήτορας πιστεύει ότι η απονομή τιμητικών διακρίσεων έχει επηρεάσει τόσο τη φήμη της πόλης όσο και τη συμπεριφορά των πολιτών. Θεωρεί ότι στο παρελθόν η πόλη τους ήταν ενδοξότερη («ένδοξοτέρα ή πόλις - ἐπὶ τῶν προγόνων») και ισχυρότερη («τὰ δὲ πράγματα τὰ τῆς πόλεως τότε μᾶλλον ἰσχύειν») και οι άνθρωποι διέθεταν ανώτερο ήθος («τοὺς ἄνδρας τότε δ' ἀμείνους»). Αποδίδει μάλιστα αυτή την ανωτερότητα στη φειδωλή απονομή τιμητικών διακρίσεων και επαίνων («τότε μὲν ἦν σπάνια τὰ καλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα τίμιον»). Αυτή η λελογισμένη και προσεκτική απόδοση τιμών («ἐκ προνοίας»), που δεν ήταν αποτέλεσμα συνήθειας («τὸ στεφανοῦν ἐξ ἔθους») ή τυχαίας επιλογής («τοὺς εἰκῆ διδομένους στεφάνους»), όπως παρατηρεῖ ότι συμβαίνει στην εποχή τους, καταξίωσε την ίδια την τιμώμενη πράξη αλλά και την πόλη που προέβαινε στην

αντίστοιχη ενέργεια στη συνείδηση των πολιτών, οι οποίοι της απέδιδαν τη δέουσα σημασία.

Γ3.α. ἄνδρες: ᾧ ἄνερ, κηρύγματα: ᾧ κήρυγμα, σιτήσεις: ᾧ σίτησι.

Γ3.β. πολλῶν: πολύν- πλείονα/πλείω/πλέονα/πλέω-πλεῖστον.

Γ3.γ. ἀναμνήσθητι, ἐνεβελήκετε, ἐρωτῶεν, πρόειπε.

Γ4.α.

τὰ πράγματα: υποκείμενο του ρήματος ἐπανορθωθήσεται (αττική σύνταξη).

ὑμῖν: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα δοκεῖ.

ἅπαντες: ομοιόπτωτος ονοματικός κατηγορηματικός προσδιορισμός στο εννούμενο ὑμεῖς.

ἀμείνους: κατηγορούμενο στο υποκείμενο ἄνδρες λόγω του συνδετικού ρήματος ἦσαν.

Γ4.β. εἰ μὴ καταλυθήσονται (ὑφ' ὑμῶν) αἱ ἄφθονοι αὐταὶ δωρεαί.

Γ4.γ. διδάσκειν: ἀναρθρο τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος ἐπιχειρήσω.

τοῦθ': ἔμμεσο σύστοιχο αντικείμενο του απαρεμφάτου διδάσκειν.

ὑμᾶς: ἄμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου διδάσκειν.